

Preek Genesis 1

Toen ik aan één van mijn kinderen vertelde dat ik in deze dienst zal preken over schepping en evolutie, toen kreeg ik het volgende te horen:

“Als je maar niet gaat zeggen dat mensen die in evolutie geloven dom zijn”.

Gelukkig was ik dat ook niet van plan. Want het is ook simpelweg niet waar. Er zijn zeer intelligente mensen, wetenschappers zelfs, die met volle overtuiging geloven dat de evolutietheorie het bij het rechte eind heeft. En er zijn zeer geleerde mensen die van harte in een zesdaagse schepping geloven. Het is geen goede manier om je eigen gelijk te halen door een karikatuur te maken van de andere partij. Daarmee haal je eerder jezelf naar beneden dan dat je eigen gelijk er groter van wordt.

Vandaar dat ik bij ons denken over het ontstaan van de dingen wil beginnen met een oproep tot bescheidenheid. Denk maar aan Job. Job had onnoemelijk te lijden gehad. Hij verloor zijn bezit, hij verloor zijn kinderen, hij verloor zijn gezondheid. Toen dacht Job dat hij God wel ter verantwoording zou kunnen roepen. En welk antwoord gaf God:

Waar was jij toen ik de aarde grondvestte (38:4).

God is zo onnoemelijk groot, wij zijn maar zulke kleine mensen. En daarom, laten we bescheiden zijn in ons denken over het ontstaan van de planeten, planten, dieren en mensen en niet doen alsof we erbij waren toen deze ontstonden.

Jammer genoeg kom je nog wel eens een gebrek aan bescheidenheid tegen bij de aanhangers van de verschillende standpunten. Ik zet de standpunten op een rijtje:

Evolutietheorie: Het leven heeft zich van zelf ontwikkeld van een eencellig diertje tot miljoenen levensvormen die we nu kennen. Soms gaat de evolutietheorie gepaard met geloof in een oerknal.

Creationisme: Een wetenschappelijk model dat uitgaat van een letterlijke interpretatie van Genesis 1. God heeft de wereld en alles erin in zes dagen geschapen. Alles is geschapen naar z'n aard, de mens is geschapen naar Gods beeld. Uitgangspunt daarbij is dat de aarde nog jong is. Vaak wordt uitgegaan van 6000-10.000 jaar. Hierbij worden de leeftijden in de geslachtsregisters bij elkaar opgeteld.

Intelligent Design: Combinatie van Schepping en Evolutie. God is de Intelligente Ontwerper maar heeft het evolutieproces gestuurd.

Scheppingsgeloof zonder de scheppingsdagen letterlijk te nemen. Genesis 1 is een loflied op de Schepper. Dagen zijn lange perioden. Volgorde niet dwingend. Het doel van Genesis 1 is niet zozeer een verslag van de schepping te geven, maar om God de Schepper te eren!

Laten we eens proberen te begrijpen wat de bijbel zegt:

Genesis 1:1: In den beginne schiep God de hemel en de aarde.....

Een krachtige stelling! God is de Schepper. Heel duidelijk, maar tegelijkertijd zegt de stelling ook heel veel niet:

Wanneer....waarom.....hoe.....uit niets?.....wat was daarvoor.....God is er altijd?.....

*Misschien ken je Winnie the Pooh, een hele lieve maar ook wat onnozele beer die heel veel van honing houdt. Op een dag klopt hij aan bij zijn vriend konijn in de hoop dat konijn nog wat honing heeft staan. Maar konijn heeft helemaal geen zin om zijn honing aan Pooh te geven. 'Wie is daar?' roept Pooh. En konijn roept terug: 'Niemand.'
Waarop Pooh peinzend zegt: 'Iemand zegt niemand.'
En ook al heeft hij maar een heel klein beetje verstand, hij snapt wel dat hier iets niet klopt.*

Met die beroemde zin van Winnie the Pooh kun je onthouden wat de belangrijkste vraag is als het gaat over schepping of evolutie. Dat is niet de vraag hoe oud de aarde is. De belangrijkste vraag is: Is er iemand of niemand? Is er een plan of is deze wereld toeval?

Genesis 1:1 gaat de discussie met de evolutietheorie niet aan op het niveau van aardlagen en fossielen. De discussie gaat veel dieper. Is er iets of iemand buiten wat we kunnen waarnemen? Kunnen we iets zeggen of weten over waarom deze wereld bestaat? Kunnen we ontdekkingen doen over zaken waar we met telescopen of DNA-technieken niet bij kunnen komen?

Het antwoord van de Bijbel is voluit JA. Door de hele Bijbel heen leren we God kennen als de beginner, de schepper en de onderhouder. Scheppen: dat is iets volkomen nieuws tot stand brengen, daar een begin mee maken. Dat zien we niet alleen in Genesis 1, dat zien we ook na de zondvloed als God opnieuw begint, of bij Abraham, of na de uittocht uit Egypte, dat zien we bij het ontstaan van christelijke gemeente, en we zullen het weer zien na de wederkomst van Christus. God de beginner begint iedere keer weer opnieuw. Hij is een volhouder, Hij geeft maar niet op.

God is de beginner, de schepper. Hij staat aan het begin. Heel zijn macht en wil en visie stopte Hij in dat grote project: de schepping van hemel en aarde. En heel die schepping is dan ook doortrokken van Gods wil. Er is niets, geen molecuul, geen stofje, geen mens, geen ster die bestaat zonder dat God dat gewild heeft; zonder dat God sprak... en het was er. Kortom, alles in het heelal roept ons toe: Er is iemand!!

En hier loop je dan ook meteen tegen iets moeilijks op in de schepping/evolutie discussie. De bijbel zegt: er is iemand! Gelovigen zeggen: er is iemand. Dat is hoe gelovige mensen aankijken tegen het leven, tegen de wereld. Dat is ons wereldbeeld. Ons referentiekader. Dat is onze vooronderstelling! De bril waardoor wij kijken. Een aanname, die bepalend is in ons denken over het ontstaan van de dingen.

In de wetenschap kun je niet zoveel met die vooronderstelling. Het feit dat God er is, is niet wetenschappelijk te bewijzen. Maar daarom is het nog niet minder waar.

Daar tegenover moet gezegd worden dat de evolutietheorie een 'theorie' is. Ook deze theorie hangt van aannames aan elkaar. In feite zou je dus de evolutietheorie ook een bril of een geloof kunnen noemen.

In het gesprek over schepping-evolutie moeten we ons realiseren dat de bijbel geen wetenschapsboek is, maar een geloofsboek. God de Schepper wil zich bekend maken aan de mens. En hij past zich in Zijn taalgebruik aan, aan het denken van Zijn lezers. Als de bijbel spreekt over de grondvesten van de aarde of de einden van de aarde, dan zou dat best kunnen wijzen op het feit dat de mensen in bijbelse tijd geloofden in een platte aarde, die op palen stond. Dat is niet helemaal zeker trouwens. Maar stel dat men dat geloofde, en dat de bijbel dezelfde woorden gebruikt om iets duidelijk te maken. Maakt dat de bijbel minder waar? Nee. De bijbel is geen wetenschapsboek, maar een geloofsboek, waarin God mensen in hun taal en denkwereld aanspreekt!

Maar ook als we dat in ons verklaren van de bijbel meenemen, dan nog ontkomen we er niet aan dat God zich in de bijbel bekend maakt als Schepper. Dat is notabene de eerste zin van de bijbel. God maakt zich bekend door de bijbel en de eerste zin van die de bijbel is 'In den beginne schiep God hemel en aarde!'.
En dat blijft niet bij Genesis 1 trouwens. Als God zich bekend maakt door de tien geboden – Ik ben de HERE uw God die u uit Egypte heeft geleid - dan zegt Hij zelf bij het sabbatsgebod dat Hij in zes dagen de hemel en de aarde heeft gemaakt (Ex. 20:11). Hier spreken geen mensen over God, maar hier spreekt God over zichzelf. Hij presenteert zich nadrukkelijk als Schepper.

Ook in Psalm 8 wordt de schoonheid van de schepping bezongen. En het begin van het Johannes Evangelie wijst ons erop dat alle dingen door het Woord – dat is in dit verband de Here Jezus Christus - zijn geworden. Met andere woorden, ook de Zoon heeft een actieve rol vervuld bij de schepping.

De eerste conclusie die we zullen moeten trekken, als we over het ontstaan van de aarde nadenken is dat de bijbel nadrukkelijk spreekt over God als Schepper. Dat is hoe God zichzelf presenteert. Een vraag die dan bovenkomt is de vraag of het bezwaarlijk is om te geloven dat God de Schepper is, en dat Hij vanaf toen het evolutieproces in werking heeft gesteld.

Deze gedachte heeft weliswaar een voordeel. De evolutietheorie gaat ervan uit dat dingen spontaan zijn ontstaan, toevallig. Het had ook niet kunnen gebeuren. Volgens de evolutietheorie vielen de puzzelstukjes toevallig goed. Wie er vanuit gaat dat God de evolutie in werking heeft gesteld neemt in ieder geval een belangrijk bezwaar weg, namelijk dat ons hele bestaan een toevalligheid is. God heeft immers het hele evolutieproces aangestuurd.

Maar zijn er dan ook bezwaren tegen het idee dat God de evolutie in werking heeft gesteld? Ja, die zijn er zeker.

De belangrijkste vraag die boven komt is de vraag naar het ontstaan van het kwaad? De bijbel gaat uit van de schepping van een goede aarde. In de scheppingsweek van Genesis 1 wordt bij vrijwel iedere scheppingsdag gezegd dat alles 'goed' gemaakt is. En bij de laatste scheppingsdag, de dag dat ook de mens gemaakt is, staat dat alles 'zeer goed' is. De bijbel gaat uit van een goede schepping. God maakte het goed. Het kwaad kwam in de wereld door de ongehoorzaamheid van het eerste mensenpaar. In feite is de rode draad door de bijbel:

- God schiep de schepping goed,
- God gaf de mens als beeldrager een bijzondere plaats in de schepping
- Adam viel in zonde met als gevolg de dood
- God verlost de mensheid door de tweede Adam (Jezus). Hij overwon de dood
- De schepping wordt hersteld bij de wederkomst, met de mens als hersteld beeld van God.

Stel nu dat God het evolutieproces heeft gebruikt om de aarde te scheppen. Dan heeft de mens zich ontwikkeld uit lagere diersoorten. Dan is de mens niet door God aangesteld om te heersen over de schepping, als beeld van God, maar dan is de mens door een proces van 'het recht van de sterkste' (de survival of the fittest), uitgegroeid boven de zwakkere diersoorten. Het is waar dat je in de voortplanting van dieren ziet dat de sterke dieren zich mogen voortplanten. De mannetjes van een kudde knokken ervoor om de vrouwtjes te mogen

bevruchten. Zo is de aard van een dier en zo blijft het ras ook sterk.

Maar de mens is beeld van God. Hij moet Gods karakter vertonen in de wereld. En God openbaart zich niet door 'het recht van de sterkste' maar door op te komen voor het zwakke. Dat zien we in de wetgeving van Israel. God wil dat Israel zorgt voor wees, weduwe, arme en gehandicapte. Jezus, die het beeld van God als geen ander heeft vertoond in de wereld, toont medelijden, is bewogen, met het zwakke, kwam als sterke om het zwakke te dienen.

Ik herinner me een gesprek dat ik had met een echtpaar op een camping die stellig in de evolutietheorie geloofde. Dit echtpaar had een zwaar gehandicapt kind waar ze vol liefde voor zorgden. Ik heb toen gevraagd of de liefdevolle zorg voor hun kind niet in strijd is met hun eigen evolutietheorie. Volgens die theorie moet het zwakke juist afsterven en het sterke overleven en liefdevolle zorg voor de zwakke zou het evolutieproces verstoren. Hier had het echtpaar nog niet eerder over nagedacht.....

In de dierenwereld zou dat zo gaan, maar in een normale mensenwereld wordt het geknakte en gekneusde leven met liefdevolle aandacht verzorgd. Dat is omdat wij mensen anders zijn, anders dan de andere schepsels.

Als de mens geëvolueerd is tot wie hij is, door de zwakkere soorten te overwinnen, dan is het begin van de schepping niet goed geweest. Dan is ook het kwaad niet in de wereld gekomen door een misstap van de mens, maar dan was de mens zo geschapen dat hij zich boven de zwakkere moest uitknokken. Dat is in strijd met Gods karakter. En dan zou de mens ook niet langer schuldig zijn en dan hoeft de mens niet verlost te worden van dit kwaad door de Here Jezus. Zo zie je dat met het omarmen van de evolutietheorie de hele bijbelse boodschap op losse schroeven komt te staan.

Bovendien zou evolutie de mens zijn bijzondere positie ontnemen en hem elk recht ontzeggen om over de schepping te heersen. Want er is dan geen onderscheid meer tussen mens en dier. De mens is hooguit een veredeld dier. Wat geeft ons dan nog het recht vlees te eten? Wat maakt het doodslaan van een mens erger dan het doodslaan van dier?

Ook zou ik graag aan mensen die menen dat God een evolutieproces van miljoenen jaren heeft gebruikt, in plaats van de – al dan niet letterlijke - scheppingsdagen van Genesis 1, willen vragen hoe zij de toekomst dan zien. Gods woord zegt dat Jezus terugkomt en dat alle gestorven gelovigen in een oogwenk zullen opstaan in heerlijkheid. Als God miljoenen jaren nodig heeft gehad voor de schepping, zou Hij dan ook niet miljoenen jaren nodig hebben voor de herschepping, nieuwe mensen op een nieuwe aarde. Komt dan ook onze toekomstvisie niet op losse schroeven te staan?

Bovenstaande gedachten maken een combinatie van evolutie en schepping mijns inziens heel moeilijk.

Er zijn een aantal vragen die we in alle bescheidenheid vanuit de bijbel mogen stellen aan de evolutietheorie.

Kan het zijn dat de schepping ogenschijnlijk oud is, maar in werkelijkheid jonger is?

Stel nu eens dat een wetenschapper de mogelijkheid had om na de scheppingsweek een onderzoek in te stellen in het paradijs. Hij zou daar Adam tegenkomen. Als hij de leeftijd van Adam zou moeten schatten dan zou hij hem misschien op 25 jaar schatten. In werkelijkheid was Adam nog geen week oud. Dan zit de onderzoeker er dus 1299 weken naast. En stel dat de wetenschapper een boom omzaagt. Hij telt de jaarringen en maakt een schatting naar de leeftijd van de boom. Maar ook nu zit hij mis, want de boom is maar een paar dagen jong. En zou het ook niet kunnen dat, als de wetenschapper begint te graven in de grond, hij op basis van de aardlagen de aarde heel oud inschat, maar dat deze in werkelijkheid veel jonger is?

Zou het bovendien ook zo kunnen zijn dat een wereldwijde catastrofe, zoals de zondvloed, van invloed is op de berekening van de leeftijd van de aarde? Zou de aarde jonger kunnen zijn dan evolutionisten nu aannemen, omdat een wereldwijde ramp voor een snellere ontwikkeling van de aardlagen heeft gezorgd?

Broeders en zusters, ik ben begonnen met te zeggen dat we in bescheidenheid moeten nadenken over het ontstaan van de dingen. Wie zijn wij? Kleine mensen, die maar ten dele begrijpen.

Toch denk ik dat, als we op een christelijke, gelovige manier willen blijven praten over dit onderwerp, er wel een aantal zaken onopgeefbaar zijn:

- God is de Schepper van een goede aarde.
- De mens neemt unieke plaats in. Beeld van God, heersen en bewerken
- Door één mens, Adam, vond zondeval plaats, met als gevolg de dood
- Door één mens, de tweede Adam (Jezus) vond verlossing plaats, met als gevolg overwinning over de dood.
- Er komt een nieuwe aarde waarop de mens weer beeld van God zal zijn!

Er is heel veel dat we niet weten. Dat geldt voor het begin van onze zichtbare wereld, en dat geldt voor het einddoel van deze wereld. Maar één ding staat vast. Om Johan Cruyff maar even te citeren: *Toeval bestaat niet. Er is iemand die het regelt. Een God die meer weet en ziet dan ik. En aan Hem moet je het op een gegeven moment overgeven.* Die Iemand wordt in de bijbel de Alpha en de Omega genoemd. De eerste en de laatste, het begin en het einde. In de handen van die God zijn we veilig. Die God staat garant voor een behouden aankomst. Omdat de Schepper zelf naar de wereld kwam, in Zijn Zoon, Hij kwam tot het zijne. We zijn begonnen met de eerste regel van de bijbel: *In den beginne schiep God de hemel en de aarde.* Laten we maar afsluiten met de laatste regel van de bijbel: *Hij die deze dingen getuigt, zegt Ja, Ik kom spoedig! AMEN*

Maart 2016
G.P. Hartkamp
Wapenveld